

احکام سقط جنین

درقه اسلامی

مؤلف:

دکتر عباس شومان

مترجم:

دکتر سالم افسری

(استادیار دانشگاه کردستان)

www.ketab.ir

سرشناسه	: شومان، عباس
عنوان قراردادی	: اجهاض الحمل و ما یترب علیہ من احکام فی الشریعہ الاسلامیہ . فارسی.
عنوان و نام پدیدآور	: احکام سقط جنین در فقه اسلامی / مولف عباس شومان ؛ مترجم سالم افسری.
مشخصات نشر	: سندج : آراس ، ۱۳۸۹ .
مشخصات ظاهری	: ۲۷۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۵۶-۳۲-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: سقط جنین عمدی (فقه)
شناسه افزوده	: افسری، سالم، ۱۳۴۲ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ ش ۷۹۰۴۱/س/۶/۱۹۸/۶/۱۹۸
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۱۷۱۳۲۲

انتشارات آراس

احکام سقط جنین در فقه اسلامی

مؤلف: دکتر عباس شومان

مترجم: دکتر سالم افسری

ناشر: آراس

طراح جلد: شعیب مکتب‌داری

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۴

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۵۶-۳۲-۳

مرکز پخش: سندج پاساژ عزتی انتشارات آراس

تلفن: ۰۸۷-۳۳۱۲۸۳۴۱

ایمیل: arasbooks۷۳@gmail.com

وبلاگ: arasku.blogfa.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه‌ی مترجم:
۲۳	مقدمه‌ی مؤلف:
۳۳	پیشگفتار:
۳۳	مبحث اول: تعریف حاملگی
۳۵	مبحث دوّم: مراحل حاملگی
۴۱	مبحث سوّم: خلقت و آفرینش جنین
۵۳	مبحث چهارم: شکل و صورت جنین
۵۷	مبحث پنجم: زمان نفخ روح در جنین
۶۱	مبحث ششم: حیات جنین از نظر پزشکی
۷۱	فصل اول: حکم سقط جنین
۷۳	مبحث اوّل: اسباب و وسائل سقط جنین
۷۳	بند نخست: تعریف سقط جنین (اجهاض)
۷۴	بند دوّم: اسباب سقط جنین
۷۶	بند سوّم: وسائل و ابزارهای سقط جنین
۷۸	بند چهارم: انواع سقط جنین از نظر پزشکی
۸۰	مبحث دوّم: سقط جنین پس از نفخ روح
۸۹	مبحث سوّم: سقط جنین پیش از نفخ روح

- ۹۰ رأی نخست: جواز مطلق
- ۹۱ رأی دوّم: جواز سقط جنین تا چهل روز اوّل حاملگی
- ۹۳ رأی سوّم: جواز سقط جنین تا قبل از نفخ روح در صورت وجود عذر
- ۹۵ رأی چهارم: مکروه بودن سقط جنین قبل از نفخ روح
- ۹۷ رأی پنجم: تحریم مطلق سقط جنین قبل از نفخ روح
- ۱۰۱ فصل دوّم: آثار مترتب بر سقط جنین
- مبحث نخست: غسل و تکفین و دفن و نماز خواندن بر جنین سقط شده
- ۱۰۳ بند نخست: سقط جنین به طور زنده و مردن او پس از آن
- ۱۰۴ بند دوّم: آثار مترتب بر سقط جنین قبل از چهار ماه از زمان بارداری
- ۱۱۰ مبحث دوّم: ارث جنین سقط شده
- ۱۱۱ بند اوّل: صفت و کیفیت و زمان معتبر حیات برای استحقاق ارث
- ۱۱۱ مسأله نخست: صفت حیات جنین
- ۱۱۶ مسأله دوّم: زمان حیات معتبر برای ثبوت ارث جنین
- ۱۱۸ رای برگزیده
- ۱۱۸ بند دوّم: چگونگی اثبات استهلال جنین
- ۱۱۹ مسأله نخست: شهادت یک مرد به تنهایی
- ۱۲۴ مسأله دوّم: شهادت چند زن به تنهایی
- مسأله چهارم: اختلاف پیرامون خروج جنین از شکم مادر به طور زنده
- ۱۳۵

- بند سوّم: ارث جنین سقط شده به طور مرده پس از نفخ روح در اثر جنایت ۱۳۶
- بند چهارم: توارث میان جنین و مادر ۱۳۹
- مبحث سوّم: اثر سقط جنین در طهارت، عدّه و طلاق ۱۴۱
- بند اول: زانو بشمار آوردن زن پس از سقط جنین دارای خلقت ناقص ۱۴۱
- بند دوّم: پایان یافتن عدّه و وقوع طلاق معلق بر خروج جنین بوسیله عمل سقط ۱۴۳
- فصل سوّم: مجازات‌های عمل سقط جنین ۱۴۵
- مبحث نخست: مجازات‌های مورد اختلاف فقها ۱۴۷
- بند نخست: بیان کیفیت و وصف شرعی جنایت بر جنین ۱۴۵۴۷
- بند دوّم: قصاص یا دیه کامل ۱۵۲
- بند سوّم: کفاره ۱۵۵
- مساله نخست: تعدّد کفاره‌ها در پی تعدّد جنین‌ها ۱۶۰
- مساله دوّم: نوع کفاره واجب در سقط جنین ۱۶۱
- بند چهارم: غرامت واجب در سقط جنین زن ذمی ۱۶۳
- بند نخست: محرومیت از ارث ۱۷۶
- بند دوّم: «غرّه» ۱۷۹
- مساله نخست: تعریف و تبیین ماهیت «غرّه» ۱۷۹
- مساله دوّم: دلیل مشروعیت «غرّه» ۱۸۲
- مساله سوّم: قیمت «غرّه» در حالت نبود آن ۱۸۴
- مساله پنجم: اشتراک در «غرّه» ۱۹۳
- مساله ششم: شخص مستحق «غرّه» ۱۹۴

- مساله هفتم: نوع جنین و تاثیر آن در «غرّه» واجب ۲۰۲
- مساله هشتم: وجوب غرامت «غرّه» در جنایت یکی از والدین بر جنین ۲۰۵
- بند سوّم: غرامت واجب در سقط بخشی از جنین ۲۱۰
- مساله نخست: سقط بخشی از جنین به تنهایی ۲۱۰
- مساله دوّم: سقط جنین بلافاصله پس از سقط بخشی از آن ۲۱۲
- مساله سوّم: سقط جنین با فاصله زمانی پس از سقط جزئی از آن ۲۱۸
- بند چهارم: تحمّل غرّه توسط عاقله ۲۲۲
- مساله نخست: مفهوم عاقله ۲۲۳
- مساله دوّم: شمول عاقله بر پدران و پسران ۲۲۸
- مساله سوّم: مقدار سهم لازم بر هر فرد از افراد عاقله ۲۳۵
- مساله چهارم: مسئولیت عاقله در پرداخت ۲۳۹
- مساله پنجم: مشارکت شخص جنایتکار با عاقله در ضمان «غرّه» ۲۴۵
- مساله ششم: زمان استحقاق «غرّه» ۲۵۰
- نتیجه ۲۵۳
- فهرست منابع ۲۵۹

مقدمه‌ی مترجم:

هر روز آمار تکان دهنده‌ای در مورد سقط جنین منتشر می‌شود و روح و جان هر انسان عاقلی را می‌آزارد. افزایش بی‌رویه و بی‌سابقه ارتباط نامشروع، ازدواج غیر رسمی، افزایش فساد و فحشا، افزایش طلاق و نابودی کانون گرم خانواده، افزایش خانواده‌گریزی و فرار دختران از خانواده، افزایش اعتیاد و آلودگی نسل جدید به انواع مواد مخدر، رواج بی‌بند و باری و دهها مشکل دیگر سبب شده است تا نسل امروز از جهات مختلف دچار بحران‌های پیاپی گردد. یکی از این بحرانها کوشش انسان در جهت نابودی نسل خود است که نمونه بارز آن، سقط جنین است. آمار دقیقی از سقط جنین در سراسر جهان در دست نیست زیرا بیشتر موارد سقط جنین به صورت غیر قانونی و خارج از مکان‌های بیمارستانی و درمانگاه‌های مجاز انجام می‌شود و آمار سقط جنین هر ساله در حال افزایش است و طبق آمار غیر رسمی هر سال بیش از ۴۵ میلیون سقط جنین در دنیا صورت می‌گیرد که این رقم تکان دهنده عمق فاجعه‌ای را که بشریت بدان گرفتار آمده است به خوبی نشان می‌دهد. در کشورهای اسلامی از جمله کشور ایران گرچه آمار دقیقی در مورد سقط جنین در میان نیست اما کشورهای یاد شده بدور از فاجعه مذکور نیستند و هر روز شاهد سقط هزاران سقط جنین در کشورهای اسلامی هستیم.

دین بزرگ اسلام با توجه به جامعیت و شمولیت فقهی و حقوقی اش احکام و حقوق بسیاری برای کودک در دوره جنینی مقرر ساخته است. پس از انعقاد نطفه و عمل لقاح اسپرم مرد با تخمک زن، ساختار کودک تشکیل می‌گردد و به عنوان یک موجود دارای حقوق خاصی تلقی می‌شود. نخستین و مهمترین حق جنین، حق حیات و زندگی است و وقتی نطفه در رحم مادر قرار گرفت و رحم بارور شد حق حیات برای جنین بوجود می‌آید و مادر و سایر افراد حق تجاوز و نابودی آن را ندارند زیرا در حقوق اسلام پس از استقرار نطفه در رحم مادر و انعقاد آن، کسی حق نابودی نطفه را ندارد و مادر و پدر در جهت حفظ و نگهداری نطفه باید نهایت تلاش و کوشش بکار گیرند و کسی که در این مرحله سبب سقط و نابودی جنین شود مستحق مجازات می‌گردد و به پرداخت مجازات مالی محکوم می‌شود زیرا سقط جنین از این مرحله ممنوع و حرام می‌باشد.

سقط در لغت بمعنای افتادن، سقوط کردن، انداختن، خارج شدن، از بین رفتن و واقع شدن است. در اصطلاح فقهی سقط بمعنای خارج شدن جنین از رحم مادر قبل از کامل شدن دوران بارداری است. به عبارت دیگر، اگر جنین قبل از پایان دوره حاملگی و کامل شدن به صورت مرده از رحم خارج شود بدان سقط می‌گویند مانند اینکه جنین در شش ماهگی به صورت زنده از رحم خارج شود. با بررسی و نظر در معنای لغوی و اصطلاحی جنین

چنین به نظر می‌آید که میان معنای سقط در اصطلاح و لغت چندان تفاوتی وجود ندارد جز اینکه سقط در لغت دارای معنای عام است اما در اصطلاح فقها تنها برای سقط جنین بکار می‌رود.

سقط جنین بدلیل آنکه پیامدهای بسیاری برای مادر و خانواده و جامعه بدنبال دارد لذا از جهات متعددی قابل ملاحظه و بررسی است. از جمله پیامدهای سقط جنین تاثیر گذاشتن بر سلامت روحی و جسمی مادر جنین است زیرا سقط جنین در اکثر موارد همراه با خونریزی است و ادامه خونریزی به دنبال سقط جنین و یا خونریزی در طی آن می‌تواند برای سلامت مادر زیان بار باشد و منجر به کم خونی و مشکلات جسمی و روانی و حتی به مرگ مادر منجر شود. بروز عفونت و زخمهای عفونی در خارج و داخل رحم به دلیل دستکاری‌های انجام شده در حین ختم حاملگی و سقط جنین می‌تواند به عفونت لوله رحم و چسبندگی داخل رحمی و عقیمی دائم زن منجر گردد. دیگر آنکه زنانی که دچار سقط می‌شوند گرفتار واکنش سوگواری فوق العاده شدیدی می‌شوند که مهمترین پاسخ به این واکنش احساس گناه و ناراحتی عاطفی است.

پیامد دیگر سقط جنین مسئولیت کیفری است که متوجه شخص مرتکب عمل سقط جنین می‌گردد زیرا نخستین حقی که در قرآن کریم برای انسان مطرح شده است حق حیات و زندگی است. در نگاه قرآن کریم نابودی حق حیات به ناحق با نابودی تمام جامعه برابر است. خداوند متعال می‌فرماید: (مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ

أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ

أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا^۱ [مائده/۳۲]. یعنی: هر

کس دیگری را بدون ارتکاب قتل یا فساد در زمین بکشد چنان است که گوئی همه انسانها را کشته است و هرکس انسانی را از مرگ رهایی بخشد چنان است که گوئی همه مردم را زنده کرده است. نخستین و مهمترین حق برای جنین حق حیات و زندگی است. از منظر فقه اسلامی حفظ جنین مانند حفظ جان سایر افراد لازم است و قتل و سقط جنین جز در موارد استثنایی ممنوع و حرام می‌باشد. در فقه و حقوق اسلام با توجه به اهمیتی که حیات جنین دارد قوانین و مجازات سنگینی برای مرتکبان سقط جنین و پایمال کنندگان حق حیات جنین پیش بینی و مقرر شده است که مؤلف این کتاب، مجازات‌های یاد شده و دیگر جزئیات پیرامون آن را از جهات مختلف بررسی کرده و کوشیده است از میان آرای مختلف رای هم‌نوا با مقاصد شریعت را برگزیند.

سقط جنین را می‌توان به اقسام زیر تقسیم کرد:

۱- سقط عادی و طبیعی:

گاهی ممکن است به علت بیماری یا عوامل محیطی یا علت ژنتیکی جنین سقط شود که به این قبیل سقط‌ها، سقط عادی یا طبیعی گویند. به سخنی دیگر، زمانی که سقط بدون استفاده از